

فهرست مطالب

۱۱	دیباچه سید عزت الله عراقی
۱۵	پیش‌گفتار
۲۱	دفتر اول: قاعده‌های جاری در مالکیت
۲۱	بخش اول: بررسی ماهیت و جایگاه مالکیت در اقتصاد اسلامی و حقوق فقهی
۲۱	فصل اول: تحلیل نظریه‌های اقتصادی در حوزه‌ی مالکیت از دیدگاه حقوقی
۲۲	مبحث اول: رویکرد رفع نیاز محور
۲۴	مبحث دوم: رویکرد سودجویی مطلق
۲۴	مبحث سوم: رویکرد سودجویی نسبی
۲۵	فصل دوم: تقسیم‌بندی اموال
۲۵	مبحث اول: اموال عمومی و خصوصی
۲۶	مبحث دوم: مالکیت "فردی" یا "جمعی مشترک"
۲۷	بخش دوم: قاعده‌ی تسلیط و روش‌شناسی جاری در حکم‌ها
۲۷	فصل اول: شناخت فقهی و اصولی
۲۷	مبحث اول: بنیان‌های زبانی قاعده‌ی تسلیط
۳۰	مبحث دوم: شناخت فهم‌محور از دیدگاه اصول فقه
۳۰	گفتار اول: اجماع
۳۱	مبحث سوم: بنای عقلا
۳۱	فصل دوم: دیدگاه اجتماعی زبان‌محور و فهم‌محور
۳۱	مبحث اول: دیدگاه زبان‌محور اجتماعی
۳۲	گفتار اول: ساختارشناسی نحوی
۳۲	گفتار دوم: ساختارشناسی معنایی
۳۵	بخش سوم: تحلیل فهم اجتماعی قاعده‌ی تسلیط، تراحم قاعده‌ی تسلیط و لاضرر
۳۵	فصل مقدماتی: قاعده‌ی لاضرر و سابقه‌ی تاریخی آن
	گفتار اول: رفع نیاز در مالکیت و دیدگاه حداقلی (نهی از ضرر جبران نشده)
۳۶	(غیرمتدارک) و نهی از تحقق ضرر، دیدگاهی لفظی‌محور و مؤخری)
	گفتار دوم: دیدگاه سودجویانه در مالکیت و دیدگاه حداکثری (نفی حکم به لسان
	نفی موضوع و حکومت قاعده‌ی لاضرر بر قاعده‌ی تسلیط: دیدگاه عقلی –
۳۷	اجتماعی‌محور و با اثر مقدمی)
۳۸	فصل اول: نظریه‌ی حداقلی رفع نیاز

- مبحث اول: کارکرد قاعده‌ی لاضرر در نظریه‌ی حداقلی (رفع نیاز)..... ۳۸
- گفتار اول: دایره‌ی رفع نیاز (مصادق‌ها)..... ۳۹
- گفتار دوم: معیار رفع نیاز..... ۳۹
- مبحث دوم: جبران خسارت در محدوده‌ی تصرفات مالکانه برای رفع نیاز..... ۴۳
- گفتار اول: دیدگاه مبتنی بر عدم ضمان..... ۴۳
- گفتار دوم: دیدگاه مبتنی بر ضمان..... ۴۴
- فصل دوم: نظریه‌ی حداکثری در مالکیت و قاعده‌ی لاضرر..... ۴۶
- مبحث اول: منافع جمع و قاعده‌ی لاضرر..... ۴۷
- گفتار اول: جایی که منافع جمع در قالب مالکیت عمومی بر اموال مدیریت و حفظ می‌گردد..... ۴۷
- گفتار دوم: جایی که منافع جمعی در قالب مالکیت مستقر نمی‌گردد..... ۴۸
- مبحث دوم: منافع فردی و قاعده‌ی لاضرر..... ۴۸
- بخش چهارم: دایره‌ی موضوعی قاعده‌ی تسلیط..... ۵۱
- فصل اول: دایره‌ی موضوعی قاعده‌ی تسلیط در زمان واحد..... ۵۲
- مبحث اول: حق مالی عینی..... ۵۲
- مبحث دوم: حق بر کار و فعالیت اقتصادی، قاعده‌ی احترام به کار..... ۵۳
- گفتار اول: رویکردی اصولی - سستی..... ۵۴
- گفتار دوم: تحلیل اجتماعی..... ۵۵
- فصل دوم: دایره‌ی موضوعی قاعده‌ی تسلیط در زمان، مالکیت در منافع و ثمرات:
- قاعده‌ی تبعیتِ نماء از اصل..... ۶۳
- مبحث اول: ذات‌گرایی علت‌مدار..... ۶۴
- مبحث دوم: تحلیل اجتماعی - اقتصادی نا - ذات‌گرا..... ۶۵
- گفتار اول: تبعیت در بذرها، نقطه‌ی تعادل کارا..... ۶۶
- گفتار دوم: تبعیت در حیوان‌ها، نقطه‌ی تعادل کارا..... ۶۷
- گفتار سوم: تبعیت منفعت‌خانه از خانه، اعمال ارادی و نقطه‌ی تعادل کارا..... ۶۸
- بخش پنجم: دامنه‌ی حق، انواع اختیارات..... ۶۹
- فصل اول: اختیارات متعارف اقتصادی..... ۶۹
- مبحث اول: از لحاظ زمان..... ۷۰
- مبحث دوم: از لحاظ مکان..... ۷۰
- مبحث سوم: از لحاظ مصادق..... ۷۰
- گفتار اول: حق بهره‌بردن (تمتع)..... ۷۰
- گفتار دوم: حق منع دیگران از بهره‌برداری از مال..... ۷۱
- گفتار سوم: حق انتقال..... ۷۱

فهرست مطالب □ ۷

۷۲	فصل دوم: اختیارات خاص؛ قاعده‌ی اعراض از مال
۷۴	مبحث اول: وضعیت حقوقی اعراض‌کننده
۷۵	مبحث دوم: وضعیت حقوقی یابنده‌ی مال
۷۵	مبحث سوم: وضعیت حقوقی اشخاص ثالث (اجتماع)
۷۶	بخش ششم: اثبات مالکیت، قاعده‌ی ید (تصرف)
۷۶	فصل اول: جایگاه قاعده
۷۷	مبحث اول: در ساختار معاملات
۷۷	مبحث دوم: در ساختار دعاوی
۷۸	فصل دوم: فهم اجتماعی از قاعده‌ی تصرف
۷۸	مبحث اول: فهم اجتماعی عمومی (بنای عقلا)
۷۹	مبحث دوم: فهم اجتماعی تخصصی (اجماع فقها)
۸۰	گفتار اول: استدلال انتزاعی
۸۱	گفتار دوم: استدلال تحقیقی - تجربی
۸۳	فصل سوم: اثبات خلاف قاعده‌ی ید
۸۴	مبحث اول: نظریه‌ی تجربه‌محور اجتماعی (ثبات معاملات)
۸۵	مبحث دوم: نظریه‌ی انتزاعی‌گرا
۸۵	مبحث سوم: نظریه‌ی بینابین
۸۶	گفتار اول: تعادل عرضی
۸۶	گفتار دوم: تعادل طولی
۸۹	بخش هفتم: ایجاد حق مالکیت: قاعده‌ی حیزت مباحات
۹۲	فصل اول: علیت‌مداری محض
۹۳	فصل دوم: تحلیل اقتصادی

دفتر دوم: قاعده‌های بنیادین فقهی - حقوقی در حوزه‌ی مسئولیت مدنی

۹۵	(ضمان)
۹۵	بخش اول: استیلا بر حق غیر، قاعده‌ی علی‌الید
۹۷	بخش دوم: قاعده‌ی بنیادین منع ضرر رساندن
۹۷	فصل اول: ضرر به غیر، جایگاه قاعده‌ی اتلاف و تسبیب
۹۷	مبحث اول: ضرر مستقیم و بی‌واسطه به غیر؛ قاعده‌ی اتلاف
۹۸	گفتار اول: تحلیل سنتی، رویکرد فقهی اصولی
۹۹	گفتار دوم: تحلیل نوین اجتماعی
۱۰۵	مبحث دوم: ضرر باواسطه به غیر، قاعده‌ی اتلاف به تسبیب
۱۰۶	گفتار اول: نظریه‌ی سببیت مطلق در رفتار عدوانی

- گفتار دوم: نظریه‌ی وحدت مسئول ۱۰۸
- فصل دوم: انقلاب ضرر: ضرر به خود (قاعده‌ی اقدام) و ضرر به غیر به واسطه‌ی
 خدعه (قاعده‌ی غرور) و ضرر به احسان (قاعده‌ی احسان) ۱۱۴
- مبحث اول: ضرر به خود، قاعده‌ی اقدام ۱۱۴
- گفتار اول: تحلیل سنتی ۱۱۵
- گفتار دوم: تحلیل اجتماعی ۱۱۶
- مبحث دوم: ضرر به خود و غیر براساس خدعه و فریب؛ قاعده‌ی غرور ۱۱۸
- گفتار اول: ضرر به خود و قاعده‌ی غرور ۱۱۸
- گفتار دوم: مبانی ضرر به غیر و قاعده‌ی غرور ۱۲۳
- مبحث سوم: ضرر به غیر به لطف (قاعده‌ی احسان) ۱۲۳
- گفتار اول: رویکرد آرمان‌گرا ۱۲۶
- گفتار دوم: تحلیل حداقلی زبان‌محور ۱۲۷
- گفتار سوم: دیدگاه واقع‌گرای اجتماعی ۱۲۸
- دفتر سوم: قاعده‌های بنیادین حقوق در حوزه‌ی قراردادهای** ۱۳۱
- بخش اول: اذن، قاعده‌ی اذن ۱۳۲
- فصل اول: تحلیل حقوقی اذن ۱۳۲
- مبحث اول: دیدگاه سنتی زبان‌محور و فهم‌محور ۱۳۲
- مبحث دوم: دیدگاه اجتماعی نوین ۱۳۳
- فصل دوم: ساختار وجودی اذن ۱۳۳
- مبحث اول: رویکرد شخصی‌گرا و دایره‌ی وجودی اذن ۱۳۴
- مبحث دوم: رویکرد عینی‌گرا و دایره‌ی وجودی اذن ۱۳۴
- فصل سوم: کارکرد اذن ۱۳۴
- مبحث اول: کارکرد حداقلی و کارکرد مقید ۱۳۴
- مبحث دوم: کارکرد محدود زمانی ۱۳۵
- گفتار اول: عدم حق رجوع در رویکردی تعهدگرا ۱۳۶
- گفتار دوم: عدم حق رجوع در رویکرد اقتصادی و عینی‌گرای محض ۱۳۶
- مبحث سوم: محدوده‌ی موضوعی اذن: تصرف مادی ۱۳۷
- فصل چهارم: اذن در قالب عقده‌های اذنی ۱۳۷
- بخش دوم (بخش اصلی): قراردادهای عهدی و تملیکی ۱۳۸
- فصل اول: قاعده‌های فقهی در مرحله‌ی انعقاد عقد ۱۴۰
- مبحث اول: قاعده‌ی تابعیت عقد از قصد ۱۴۰
- گفتار اول: دیدگاه‌ها ۱۴۰

فهرست مطالب □ ۹

گفتار دوم: "قصد".....	۱۴۴
مبحث دوم: قاعده‌ی صحت.....	۱۵۰
گفتار اول: دیدگاه ذات‌گرا.....	۱۵۲
گفتار دوم: دیدگاه نا - ذات‌گرا؛ واقع‌گرایی صورت‌گرا.....	۱۵۵
مبحث سوم: قاعده‌ی صحت تجزیه‌ی قرارداد (قاعده‌ی عدم سرایت بطلان شرط به عقد و قاعده‌ی انحلال عقدها).....	۱۶۱
گفتار اول: رویکرد اراده‌گرا و عقلی‌محور.....	۱۶۲
گفتار دوم: رویکرد واقع‌گرا و عمل‌گرا.....	۱۶۳
فصل دوم: مرحله‌ی اجرای تعهدات قراردادی.....	۱۶۵
مبحث اول: قاعده‌ی لزوم قراردادها.....	۱۶۶
گفتار اول: دایره‌ی معنایی اصل لزوم.....	۱۶۶
گفتار دوم: مبنای اعتبار قاعده‌ی لزوم.....	۱۶۷
گفتار سوم: دیدگاه‌ها.....	۱۷۱
گفتار چهارم: دایره‌ی عملکرد قاعده.....	۱۷۳
مبحث دوم: تقابل با قاعده‌ی لزوم و نقطه‌ی تعادل.....	۱۷۶
گفتار اول: تعادل در انحلال.....	۱۷۷
گفتار دوم: تعادل در تعدیل اقتصادی: الخراج بالضمن، تلف در زمان خیار.....	۲۰۷
گفتار سوم: تعادل در عدم ضمان: قاعده‌ی استیمان.....	۲۱۵
قسمت اول: تحلیل زبان‌محور.....	۲۱۶
قسمت دوم: تحلیل فهم اجتماعی.....	۲۱۷
قسمت سوم: انواع امانت‌ها از دیدگاه کارکردگرایی و غایت‌گرایی.....	۲۱۸
جستار اول: امانت از دیدگاه کارکردگرایی.....	۲۱۹
بند اول: امانت با کارکرد امانی محض.....	۲۱۹
بند دوم: امانت با کارکرد ابزاری.....	۲۱۹
جستار دوم: امانت از دیدگاه غایت‌گرا.....	۲۲۰
بند اول: امانت ساده.....	۲۲۰
بند دوم: امانت به نتیجه (به شرط استرداد مال).....	۲۲۰
نتیجه‌گیری.....	۲۲۳
کتاب‌نامه.....	۲۲۵